

Wstęp

Przygotowany pod redakcją Tomasza Nawrockiego 7. tom „Górnośląskich Studiów Socjologicznych. Seria Nowa” prezentuje współczesne studia problematyki miejskiej. Uzasadnienie aktualności tej tematyki znajdujemy już w pierwszych zdaniach otwierającego tom artykułu Andrzeja Majera: „Najwięcej ludzi zamieszkuje dzisiaj obszary zurbanizowane i wszystko wskazuje na to, że w przyszłości takie rozmieszczenie populacji będzie dominować. To wyjaśnia, dlaczego badania miejskie dotyczą aktualnych kwestii oraz dlaczego wiedza o miastach musi być wciąż odnawiana. Same miasta nieustannie się zmieniają wraz z tym, jak następują przemiany społeczeństw, których emanacją miasta były od początków cywilizacji” (s. 13).

„Górnośląskie Studia Socjologiczne” od początku powstania na swoich łamach podejmują ogólnie rozumianą problematykę miejską. Pierwszy tom czasopisma, opublikowany w roku 1963 pod redakcją Pawła Rybickiego, nosił tytuł *Badania nad osiedlami górniczymi*.

„Seria Nowa” periodyku stanowi kontynuację tych zainteresowań badawczych. Prezentowany tom został podzielony na dwie części.

Pierwsza część nosi tytuł *Miasto w badaniach*. Oprócz problematyki miasta przyszłości, przedstawianej we wspomnianym już artykule Andrzeja Majera, zostały w niej poruszone następujące tematy:

- rozbudowana teoretycznie analiza przeobrażeń współczesnych miast z zaakcentowaniem nurtu spersonalizowanego miasta (Małgorzata Dymnicka),
- społeczne światy mieszkańców Tychów jako przykładu miasta (post)socjalistycznego (Barbara Lewicka i Marek S. Szczepański),
- praca ze społecznością ujmowana jako warunek powodzenia rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich, co w szerokim kontekście teoretycznym i przedmiotowym zostało ukazane na przykładzie dzielnicy Lipiny w Świętochłowicach (Kazimiera Wódz i Monika Szpoczek-Sało),
- analiza budżetów partycypacyjnych jako ilustracja aktywności obywatelskiej i zaspokajania potrzeb w miejskim systemie konsumpcji na przykładzie Wrocławia (Katarzyna Kajdanek),
- miasto jako przestrzeń identyfikacji mieszkańców na przykładzie badań socjologicznych prowadzonych w Gdańsku, Gliwicach i we Wrocławiu — w miastach

pozostających przed rokiem 1939 poza granicami państwa polskiego (Krzysztof Bierwiazzonek),

- perspektywy upodmiotowienia polskich obszarów metropolitalnych w kontekście programu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, omówione na przykładzie konurbacji górnośląskiej (Robert Pyka),
- analiza problemów metodologicznych badań socjologicznych służących diagnozowaniu opinii społecznej mieszkańców miasta oraz społeczności lokalnych (Adam Bartoszek).

Część druga, zatytułowana *Miasto w praktyce*, obejmuje trzy artykuły. Bartłomiej Barcik na przykładzie dzielnicy Mistral w Grenoble przedstawia problematykę praktyk dyskryminacyjnych w kontekście ujmowania miasta jako aktywnego aktora działań na rzecz równego traktowania. Grzegorz Libor analizuje brytyjskie inspiracje dewolucyjnych miast przyszłości. Krzysztof Nawratek ukazuje lokalną infrastrukturę społecznych zmian na przykładzie roli uniwersytetu jako „przyłącza” (artykuł powstał jako rezultat kierowanych przez autora prac studentów ostatniego roku programu Master of Architecture na Uniwersytecie w Plymouth nad projektami rozwoju dzielnicy akademickiej w Katowicach).

W tomie zamieszczono też recenzje publikacji naukowych oraz opracowanie Roberta Pyki przedstawiające aktywność naukowo-badawczą Instytutu Socjologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Ludzie tworzą miasto, a miasto tworzy ludzi. Jest to więc całość nierozdzielnie związana. Miasto będzie takie, jacy są ludzie, którzy je zbudują, ale też miasto tworzy specyficzne środowisko społeczno-kulturowe i przestrzenne, które modeluje psychikę swych mieszkańców, ich społeczną osobowość, postawy życiowe, orientacje na wartości, rytmy życia codziennego i sposoby świętowania. Miasto jest swoistą postacią skupienia terytorialnego ludności, przybierającą różne formy urbanizacyjne i kształty architektury. Jest wytworem kulturowo wzorowanych działań człowieka, wykształconych i przyswojonych w toku interakcji społecznych, które składają się na treść życia miejskiego. Miasto należy do porządku kultury i jest ośrodkiem tworzenia się wartości i wzorów kulturowych. Ustrój społeczny i przestrzenny miasta stanowi odzwierciedlenie procesów cywilizacyjnych, kulturowych, społecznych, politycznych czy gospodarczych, dokonujących się w danej społeczności. Z całą pewnością w kolejnych tomach „Górnośląskich Studiów Socjologicznych” będziemy wracać do problematyki miejskiej.

Wojciech Świątkiewicz